

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача кафедри менеджменту Сумського національного аграрного університету **Скрипника Дениса Михайловича** на тему **«Організаційно-економічний механізм формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки»**, що подається на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», за спеціальністю 073 Менеджмент

1. Актуальність теми дисертації. Проблема досягнення енергетичної ефективності є одним із головних завдань енергетичної політики для України і для багатьох країн світу. У світі відбуваються зміни у підходах до енергоефективності національної економіки: здійснюється перехід від застарілої моделі функціонування енергетичного сектору, в якому домінували великі виробники, викопне паливо, неефективні мережі, недосконала конкуренція на ринках природного газу, електроенергії, вугілля – до нової моделі, в якій створюється більш конкурентне середовище, вирівнюються можливості для розвитку й мінімізується домінування одного з видів виробництва енергії або джерел та шляхів постачання палива.

Разом з цим віддається перевага підвищенню енергоефективності й використанню енергії із відновлюваних альтернативних джерел. Впровадження заходів із запобігання та адаптації до зміни клімату також є одним із пріоритетів глобального розвитку енергетики. Це ставить перед Україною нові економічні та технологічні виклики, але водночас відкриває нові можливості для пошуку та впровадження інноваційних розробок у галузі видобутку, переробки викопних видів палива, виробництва, трансформації, постачання і споживання енергії, що зумовлює потребу у формуванні нової енергетичної політики держави.

Тому створення організаційно-економічного механізму формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки є одним з головних чинників забезпечення ефективного функціонування держави і задоволення соціальних потреб населення, що обумовлює актуальність даної теми.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами університету та кафедри. Дисертацію виконано відповідно до напрямків науково-дослідної роботи кафедри менеджменту Сумського національного аграрного університету: «Розвиток менеджменту у контексті

міжнародних інтеграційних процесів» 2019-2023 (номер державної реєстрації 0119U001336), у рамках якої автором досліджено основні тенденції розвитку енергетичної ефективності та розроблено сценарії подальшого розвитку секторів національної економіки України.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Скрипник Д.М. продемонстрував високий рівень теоретичної обізнаності щодо розуміння концептуальних положень щодо організаційно-економічного механізму формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею автора. Основні положення дисертаційної роботи ґрунтуються на результатах власних досліджень. Наукові результати, що виносяться на захист, отримані автором особисто. Найбільш суттєвими в науковому та практичному значенні є результати дисертаційної роботи: удосконалений автором принцип формування організаційно-економічного механізму енергоефективності національної економіки на основі системного підходу, що дозволяє сформувати комплексну систему інформаційної, ринкової, техніко-технологічної та інституційної складових для забезпечення всебічного охоплення розвитку енергетичного сектору; методичний підхід до створення сценаріїв розвитку енергоефективності національної економіки через використання пробіт-моделей, що забезпечить енергетичний прорив та структурні зміни у споживанні енергії з переходом від викопних до відновлюваних джерел енергії та може бути використаний для визначення потенційних можливостей та пріоритетів; концептуальний підхід до оцінювання енергоефективності національної економіки з урахуванням регіональних особливостей, що включає сукупність методичних підходів до прогнозування енергоспоживання й потенціалу енергоефективності, враховує вплив сукупності економічних, технічних й соціальних факторів та дозволяє оптимізувати рівень споживання енергоресурсів; понятійно-категоріального апарат, в частині уточнення дефініції «енергоефективність», що визначається як конкурентний енергетичний ресурс, здатний давати енергію та заощаджувати попит на викопні паливно-енергетичні ресурси; методичний підхід проведення рейтингування енергоефективності областей на підставі зіставлення кінцевого енергоспоживання регіонів з аналогічними показниками країн Європейського союзу (ЄС), які використовуються як умовний еталон енергоефективності для України; стратегія формування системи ефективного управління енергоспоживанням для раціонального паливно-енергетичного балансу національної економіки, в основу якої покладені світовий досвід, комплексна державна підтримка, повноцінне

інституційне середовище, що формує управління енергоефективністю як динамічну систему.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Ознайомлення з матеріалами дисертації та публікаціями дисертанта дає підстави стверджувати, що наукові положення, рекомендації та елементи наукової новизни, які виносяться на захист, є достатньо обґрунтованими та достовірними. Вони базуються на наукових здобутках вітчизняних та закордонних дослідників проблематики управління енергетичним розвитком територіальних громад. Вирішення комплексу поставлених завдань, достатній набір методів дослідження, аргументована інформаційна база забезпечили обґрунтованість положень, висновків та результатів проведеного дослідження. Достовірність наукових положень, висновків і результатів дисертації також підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях різних рівнів, публікаціями у фахових виданнях України та іноземних профільних виданнях.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретико-методичного базису створення організаційно-економічного механізму формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки України шляхом розробки прогностичних сценаріїв використання енергії різних джерел. Основні положення наукової новизни полягають у наступному:

удосконалено:

- концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму енергоефективності національної економіки шляхом виокремлення інформаційної та ринкової складових, що в симбіозі з техніко-технологічною та інституційною забезпечуть всебічне охоплення розвитку енергетичного сектору;

- методичний підхід до створення сценаріїв розвитку енергоефективності національної економіки через використання пробіт-моделей, що забезпечить енергетичний прорив та структурні зміни у споживанні енергії з переходом від викопних до відновлюваних джерел енергії та може бути використаний для визначення потенційних можливостей та пріоритетів;

- науково-методологічний підхід до оцінювання енергоефективності національної економіки з урахуванням регіональних

особливостей, що включає сукупність методичних підходів до прогнозування енергоспоживання й потенціалу енергоефективності, ураховує вплив сукупності економічних, технічних й соціальних факторів та дозволяє оптимізувати рівень споживання енергоресурсів;

набуло подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат, в частині уточнення дефініції «енергоефективність», що визначається як конкурентний енергетичний ресурс, здатний давати енергію та заощаджувати попит на викопні паливно-енергетичні ресурси, а організаційно-економічний механізм енергоефективної моделі розвитку національної економіки є результатом дії сукупності взаємодіючих елементів інституційного, техніко-технологічного, інформаційного та ринкового характеру (об'єктів, суб'єктів, принципів, критеріїв), що за рахунок рухливих зв'язків забезпечують розвиток економічної системи;

- генеза конкурентного розвитку енергетичної ефективності як явища, що пов'язана із відновлюваними джерелами енергії, у контексті вдосконалення перетворення первинної енергії, що міститься у паливі, та кореляції потужності, яка виробляється джерелами ВДЕ, із потребами споживачів;

- методичний підхід проведення рейтингування енергоефективності областей на підставі зіставлення кінцевого енергоспоживання регіонів з аналогічними показниками країн Європейського союзу (ЄС), які використовуються як умовний еталон енергоефективності для України;

- стратегія формування системи ефективного управління енергоспоживанням для раціонального паливно-енергетичного балансу національної економіки, в основу якої покладені світовий досвід, комплексна державна підтримка, повноцінне інституційне середовище, що формує управління енергоефективністю як динамічну систему.

6. Наукове і практичне значення результатів дослідження. Наукове і практичне значення дисертації полягає у розробці комплексу науково обґрунтованих положень і висновків щодо вирішення наукового завдання – створення організаційно-економічного механізму формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки. Результати дисертаційного дослідження, висновки та рекомендації, що містяться в роботі, схвалені та використовуються в практичній діяльності, про що свідчать довідки про впровадження, видані Державним агентством енергоефективності та енергозбереження України, ВК «Перший

всеукраїнський енергетичний кооператив» (м.Київ), ТОВ «Еліос Стратегія» (м.Дніпро) та HELIOS s.p.o. м.Вроцлав (Польща). Окрім того, окремі положення використовуються в навчальному процесі Сумського національного аграрного університету при вивченні дисциплін «Міжнародна економіка» та «Регіональна економіка» ОС Бакалавр спеціальності 073 – Менеджмент.

7. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Основні наукові положення й результати досліджень за темою дисертації опубліковано у 14-ти наукових працях, серед яких: 6 статей у фахових наукових виданнях України, з яких 6 входять до міжнародних наукометричних баз; 1 стаття опубліковано у наукових періодичних виданнях інших держав ОЕСР, що входять до НМБД Web of Science; 6 тез у матеріалах наукових конференцій; 1 стаття в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій – 5,28 друк. арк., з котрих 4,08 друк. арк. належить особисто автору.

Наукові праці, що відображають основні наукові результати дисертації:

1. I.Lozynska, O.Skrypnyk, D.Skrypnyk. Study regarding using solar energy for household's sufficiency and rural communities development in Ukraine. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*. 2021 - #1. 478-485. **Web of Science** (автором належить концепція дослідження, пошук респондентів)

2. Сохань І.В., Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Енергодостатність, енергонезалежність, енергозбереження та енергетичний патріотизм – чотири кити розвитку територіальних громад. *Ефективна економіка*. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8531> (автором проведено дослідження зазначених складових системи розвитку територіальних громад)

3. Сохань І.В., Скрипник Д.М. Бенчмаркінг секторів національної економіки України за показниками енергоефективності з урахуванням регіональних особливостей. *Вісник ХНАУ. Серія «Менеджмент»*. 2020. №4 С.83-87. (автором проведено основні розрахунки дослідження)

4. Лозинська І.В., Скрипник О.А., Скрипник Д.М. Порівняльна характеристика заходів енергетичної ефективності на місцевому рівні для забезпечення умов сталого розвитку. *Вісник СНАУ. Серія «Економіка і*

менеджмент». 2020. №4. С.56-60 (автором проведено розрахунок заходів енергетичної ефективності)

5. Лозинська І.В., Скрипник Д.М., Скрипник О.А. ESCO як новий суб'єкт енергоменеджменту в умовах підвищення конкурентоспроможності енергоринку. *Вісник СНАУ. Серія «Економіка і менеджмент». №3. С.42-46. (автору належить дослідження енергетичного ринку)*

6. Лозинська І.В., Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Державна підтримка виробництва енергії з відновлюваних джерел. *Вісник СНАУ. Серія «Економіка і менеджмент». 2019. № 4(82). С.11-14 (автору належить підбір та порівняння іноземних заходів державної підтримки)*

7. Лозинська І.В., Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Сучасний стан та передумови розвитку відновлюваної енергетики в Україні. *Вісник СНАУ. Серія «Економіка і менеджмент». 2019. № 3 (81). С.12-15 (автором проведено дослідження сучасного стану розвитку відновлюваної енергетики)*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Лозинська І.В., Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Енергетичний аукціон як засіб підвищення конкурентоспроможності енергетичного сектору. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку. II Міжнародна науково-практична конференція, Херсонський національний технічний університет, 28.04.2020. – С.493-495 *(автором зібрано матеріал)*

9. Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Світові прогнози розвитку енергетики з відновлюваних джерел. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів та студентів СНАУ. 17-20.04.2020, с.388 *(автором зібрано інформацію щодо світового досвіду використання ВДЕ)*

10. Лозинська І.В., Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Зелений тариф як інструмент розвитку альтернативної енергетики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми енергоефективності та автоматизації в промисловості та сільському господарстві (11-12.11.2020р.), м.Кропивницький, с.567-573. *(автором проведено аналіз світових цін зеленого тарифу)*

11. Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Сонячні енергетичні системи в системі інноваційного розвитку сільських територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Розвиток світової економіки в умовах глобалізації" (16.09.2020) м.Ірпінь, с.1148-1152 *(автором узагальнено техніко-економічні характеристики енергетичних систем)*

12. Скрипник Д.М. Відновлювані джерела енергії як засіб підвищення енергоефективності аграрного сектору. Міжнародна науково-практична конференція «Теоретичні та практичні засади забезпечення сталого агровиробництва та соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах інноваційної економіки» (Харківський національний аграрний університет, 20 травня 2021 р.). с.94-96

13. Скрипник Д.М. Перспективи розвитку відновлюваної енергетики в Україні до 2030 року. Міжнародна науково-практична конференція викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (19-23 квітня 2021 р., Суми). С.467

Наукові праці в інших виданнях:

14. Лозинська І.В., Скрипник Д.М., Скрипник О.А. Прогноз та перспективи розвитку сонячної енергетики після COVID – 19. Збірник наукових статей молодих учених, аспірантів та студентів СНАУ. 2020, с.118-121 (*автором спрогнозовано перспективи розвитку сонячної енергетики*)

8. Відомості про апробацію результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження оприлюднені автором на конференціях, семінарах, нарадах, серед яких найбільш важливими були: Міжнародна науково-практична конференція «Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку» (Херсонський національний технічний університет, 28.04.2020 р.); Міжнародна науково-практична конференція молодих учених, аспірантів та студентів СНАУ (Суми 23-24.04.2020 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми енергоефективності та автоматизації в промисловості та сільському господарстві (11-12.11.2020р., м.Кропивницький); Міжнародна науково-практична конференція "Розвиток світової економіки в умовах глобалізації" (16.09.2020 р., м.Ірпінь); Міжнародна науково-практична конференція викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (19-23 квітня 2021 р., Суми). Міжнародна науково-практична конференція «Теоретичні та практичні засади забезпечення сталого агровиробництва та соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах інноваційної економіки» (Харківський національний аграрний університет, 20 травня 2021 р.).

9. Відповідність дисертації вимогам, що передбачені пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії. Дисертація здобувача Скрипника Дениса Михайловича на тему:

«Організаційно-економічний механізм формування енергоефективної моделі розвитку національної економіки» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент повністю відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017р. № 40, та може бути представлена до проведення попередньої експертизи.

Рецензенти:

Проректор з наукової роботи
д.е.н., професор

Данько Ю.І.

Доцент кафедри менеджменту,
к.е.н., доцент

Шевченко Т.І.

Згідно з Данько Ю.І.
Зробив розівець

Шевченко Т.І. завідувач